

Стенографски дневник

Откриване и 1. заседание

Сряда, 1 ноември 1950 г.

Открито в 15 ч.

Председателствувал председателят Фердинанд Козовски.

Секретари: Крум Терзиев и Георги Арачийски

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.		Стр.
Откриване на втората редовна сесия	69	Законопроекти:	
Съобщения:		1. За амнистия. (Приемане)	71
За поредното номериране на Народното събрание и		Говорили: Владимир Димчев	71
сесните му	69	Янко Марков	71
Отпуски	69	2. За изменение и допълнение на Закона за народ-	
Утвърждаване на предложения от Бюрото на Народ-		ната просвета. (Приемане)	72
ното събрание дневен ред на заседанието	70	Говорили: Иван Куршумов.	74
Дневен ред:		Демир Янев	75
Предложение за одобряване на указите, издадени от		Дневен ред за следващото заседание	76
Президиума на Народното събрание за времето от			
28 май до 30 октомври 1950 г.	70		

(В 14 ч. 55 м. членовете на Бюрото на Народното събрание начело с председателя Фердинанд Козовски, членовете на Президиума на Народното събрание начело с председателя Георги Дамянов и народните представители заемат местата си.)

Председател Фердинанд Козовски: (Звъни) Присъствуват необходимото число народни представители. Откривам заседанието. Ще ви прочетъ указа за свикване Народното събрание на втора редовна сесия: (Чете)

НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ПРЕЗИДИУМ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

УКАЗ

№ 555

Президиумът на Народното събрание въз основа на чл. 19 и чл. 35, т. 1 от Конституцията на Народната република България постановява:

Свиква Народното събрание на втора редовна сесия на 1 ноември 1950 г., в 15 ч.

София, 21 октомври 1950 г.

Председател на Президиума на Народното събрание:
Г. Дамянов

Секретар на Президиума на Народното събрание:
М. Минчев.»

Съобщавам втората редовна сесия на Народното събрание за открита. (Ръкопляскания)

Другарки и другари народни представители! Съгласно чл. 19 от Конституцията на Народната република България, Народното събрание се свиква на редовна сесия два пъти в годината — на 1 ноември и на 1 февруари. Освен на редовните сесии, Народното събрание може да бъде свикано, както е известно, и на извънредни сесии.

(В заседателната зала влизат членовете на Правителството начело с председателя на Министерския съвет др. Вълко Червенков, посрещнати със ставане и ръкопляскания.)

Съгласно установената конституционна практика редовните сесии на всяко Народно събрание до изтичането на неговия мандат следват установена по ред номерация. Също така извънредните сесии следват отделна по ред номерация.

С оглед на това налага се известно уточняване на редовните и извънредните сесии, които настоящото Народно събрание е имало досега.

Като се изхожда от разпоредбата на Конституцията, че Народното събрание се свиква на редовни сесии два пъти в годината, редовните сесии не могат да бъдат повече от две годишно, или общо осем за целия мандат на Народното събрание. Всички останали сесии до изтичането на мандата на Народното събрание са следователно извънредни.

Въз основа на установената конституционна практика свиканите досега сесии на Народното събрание се обявяват с указ № 570 от 1 ноември 1950 г. на Президиума на Народното събрание, както следва:

1. Свиканото на 17 януари 1950 г. с указ № 19 от 13 януари 1950 г. Народно събрание се обявява за свикано на първа извънредна сесия.

2. Свиканото на 1 февруари 1950 г. с указ № 41 от 30 януари 1950 г. Народно събрание се обявява за свикано на първа редовна сесия.

3. Свиканото на 25 май 1950 г. с указ № 232 от 19 май 1950 г. Народно събрание се обявява за свикано на втора извънредна сесия.

Ст друга страна, съгласно установената конституционна практика, Народните събрания, които се избират за по четири години, следват установена номерация.

До гласуването на Димитровската конституция на Народната република България, при режима на старата буржоазно-монархическа конституция, обикновените Народни събрания следваха установена по ред номерация. Така, последното обикновено Народно събрание, до гласуването на Димитровската конституция, носеше поредна номерация XXVI обикновено Народно събрание.

След гласуването обаче на Димитровската конституция от Великото народно събрание, която утвърди новия държавен и обществен строй, създаден в резултат на героичната борба на българския народ против монархофашистката диктатура и на победоносното народно въстание на 9 септември 1944 г., следва да бъде установена нова поредна номерация на Народното събрание.

Въз основа на това със същия указ № 570 на Президиума на Народното събрание настоящото Народно събрание се обявява за Първо Народно събрание. (Ръкопляскания)

Другарки и другари народни представители! Бюрото на Народното събрание съобщава на пленума на Народното събрание, че е разрешило два месеца отпуск на народния представител проф. Христо Ст. Даскалов поради задгранична командировка.

Другарки и другари народни представители! Съгласно чл. 8 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание, то определя дневния си ред. По изключение, за първото заседание на сесията, Бюрото на Народното събрание може да предлага дневен ред на заседанието, като изпрати своевременно на народните представители предвидените в дневния ред законопроекти. В този случай при събирането на Събранието първият въпрос, който то решава, е утвърждаването на предложения от Бюрото дневен ред.

В изпълнение на това постановление на Правилника за вътрешния ред на Народното събрание Бюрото на Народното събрание своевременно изпрати на всички другарки и другари народни представители:

1. Проекторешението за одобрение на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 28 май до 30 октомври 1950 г.

2. Законопроект за амнистия и

3. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за народната просвета.

Съгласно чл. 8 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание Бюрото предлага на Народното събрание следния дневен ред:

1. Предложение за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 28 май до 30 октомври 1950 г. — докладчик подпредседателят на Президиума на Народното събрание др. Кирил Клисурски.

2. Законопроект за амнистия — докладчик на законодателната комисия др. Рада Тодорова.

3. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за народната просвета — докладчик на законодателната комисия Манол Дичев.

Има ли други предложения? — Няма.

Полагам на гласуване предложения от Бюрото на Народното събрание дневен ред. Който от народните представители е съгласен да утвърди предложения от Бюрото на Народното събрание дневен ред, моля да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Преминуваме към точка първа от дневния ред:

Предложение за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 28 май до 30 октомври 1950 г.

Има думата подпредседателят на Президиума на Народното събрание др. Кирил Клисурски.

Докладчик Кирил Клисурски: (Чете)

«МОТИВИ»

към предложението за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 28 май до 30 октомври 1950 г.

Другарки и другари народни представители! Съгласно Конституцията на Народната република България и Закона за Президиума на Народното събрание някои от указите, издавани от Президиума на Народното събрание, подлежат на одобрение от Народното събрание в първата му сесия, свикана след издаване на указите.

След приключване на сесията на Народното събрание през месец май 1950 г. Президиумът на Народното събрание, за да отговори на нуждите на управлението, издаде, по предложение на Правителството, известен брой укази по чл. 5, букви «б» и «в» от Закона за Президиума на Народното събрание.

И двата вида укази, съгласно Конституцията, подлежат на одобрение от Народното събрание.

Настоящата сесия на Народното събрание е първата сесия след издаването на тези укази и следва тя да се занимае с въпроса за тяхното одобрение.

По тези съображения молим, другарки и другари народни представители, да обсъдите приложеното проекторешение и, ако го одобрите, да го гласувате.

Председател на Президиума на Народното събрание: Г. Дамянов
Секретар на Президиума на Народното събрание: М. Минчев

РЕШЕНИЕ

за одобряване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 28 май до 30 октомври 1950 г.

Одобряват се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 5, букви «б» и «в» от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 28 май до 30 октомври 1950 г.:

I. Укази по чл. 5, буква «б»

1. Указ за довършване ликвидацията на вносна централа «Българска търговия» — акц. д-во, и акц. д-во «Българска промишленост» — централа за общи доставки за индустрията и производството в България — «Държавен вестник», брой 129 от 2 юни 1950 год.

2. Указ за допълнение на Закона за висшето образование — «Държавен вестник», брой 129 от 2 юни 1950 год.

3. Указ за преминаването на висшето медицинско образование от ведомството на Комитета за наука, изкуство и култура към ведомството на Министерството на народното здраве — «Държавен вестник», брой 129 от 2 юни 1950 г.

4. Указ за откриване на отдел по минно инженерство и инженерна геология към машинния факултет при Държавната политехника «Сталин», София — «Държавен вестник», брой 130 от 3 юни 1950 год.

5. Указ за сключване на индивидуални договори между Управлението на Българските държавни железници и локомотивните машинисти, помощник-машинисти и огняри — «Държавен вестник», брой 145 от 21 юни 1950 г.

6. Указ за изменение Закона за изкупуване на едрия земеделски инвентар — «Държавен вестник», брой 150 от 27 юни 1950 г.

7. Указ за безвъзмездно предаване актива и пасива от Ветеринарно-скотовъдната кооперация на Държавно ветеринарно

предприятие «Ветпромснаб» — «Държавен вестник», брой 153 от 30 юни 1950 г.

8. Указ за изменение Закона за снабдяване на бездомниците, пострадали от войните, с икономически жилища — «Държавен вестник», брой 153 от 30 юни 1950 год.

9. Указ за изменение и допълнение на Закона за обществено осигуряване — «Държавен вестник», брой 155 от 3 юли 1950 г.

10. Указ за регистриране и функциониране на съветско-българските паритетни д-ва «Совболстрой», «Корбсо» и «Горубсо» със седалище София.

11. Указ за отделянето на Богословския факултет от Софийския университет — «Държавен вестник», брой 163 от 12 юли 1950 г.

12. Указ за създаване при Министерския съвет на Държавно снабдително управление — «Държавен вестник», бр. 163 от 12 юли 1950 г.

13. Указ за облагане с вносни мита внасяните от чужбина предмети като подарък на частни физически и юридически лица — «Държавен вестник», брой 168 от 18 юли 1950 год.

14. Указ за допълнение на Закона за подпомагане и финансиране възстановяването на столицата — «Държавен вестник», брой 169 от 19 юли 1950 г.

15. Указ за признаване на служителите при Централния съвет на Български червен кръст права и задължения на държавни служители.

16. Указ за изменение и допълнение на закона за Изравни телния фонд на цените — «Държавен вестник», брой 176 от 27 юли 1950 г.

17. Указ за изменение и допълнение на Закона за трудовата поземлена собственост — «Държавен вестник», брой 176 от 27 юли 1950 г.

18. Указ за процентните добавки към заплатата на офицерите и генералите, които са служили или са се обучавали в Съветската армия — «Държавен вестник», брой 182 от 3 август 1950 г.

19. Указ за изменение на чл. 20 от Закона за държавните предприятия — «Държавен вестник», брой 186 от 8 август 1950 г.

20. Указ за създаване Висш селскостопански институт «Васил Коларов» в Пловдив — «Държавен вестник», брой 188 от 10 август 1950 г.

21. Указ за изменение и допълнение на Закона за Държавния застрахователен институт — «Държавен вестник», брой 194 от 17 август 1950 г.

22. Указ за взаимноспомогателните и застрахователните каси и фондове — «Държавен вестник», брой 197 от 21 август 1950 г.

23. Указ за допълнение на Наредбата-закон за снабдяването и цените и за отменяването на законите, засягащи дейността на Главната дирекция на храноснабдяването — «Държавен вестник», брой 199 от 23 август 1950 г.

24. Указ за изменяване на Закона за висшето образование — «Държавен вестник», брой 201 от 25 август 1950 год.

25. Указ за изменение и допълнение на Закона за народната просвета — «Държавен вестник», брой 207 от 1 септември 1950 год.

26. Указ за прекратяване събирането на неиздължените вноски по Закона за народния заем от 1943 г. и Закона за заема на свободата 1945 г. — «Държавен вестник», брой 208 от 2 септември 1950 год.

27. Указ за изменение и допълнение на Наредбата-закон за реда по железните пътища — «Държавен вестник», бр. 212 от 7 септември 1950 г.

28. Указ за създаване на жилищен фонд при Министерството на народната отбрана — «Държавен вестник», брой 214 от 11 септември 1950 г.

29. Указ за прехвърляне блоковите жилища в местността «Лагера» — София, от Министерството на труда и социалните грижи на Софийския градски народен съвет — «Държавен вестник», брой 217 от 14 септември 1950 г.

30. Указ за облагане с такса издаваните разрешения за изнасяне в чужбина на предмети от частни физически лица — «Държавен вестник», брой 218 от 15 септември 1950 г.

31. Указ за откриване на институт за специализация и усъвършенстване на лекари — «Държавен вестник», брой 236 от 6 октомври 1950 г.

32. Указ за преобразуване зъболебен отдел в стоматологически отдел при Медицинската академия — «Държавен вестник», брой 242 от 13 октомври 1950 г.

33. Указ за изменение бюджетните и обяснителните таблици за разходи на личния състав на министерствата за 1950 г.

34. Указ за даване право на Анна Вл. Заимова да продължи да получава отпуснатите ѝ наследствени пенсии.

35. Указ за разрешаване на допълнителни бюджетни кредити по републиканския бюджет за 1950 г.

II. Указ по чл. 5, буква «в»

Указ за отменяване Закона за забраняване на верижните договори — «Държавен вестник», брой 128 от 3 август 1950 г.

Председател Фердинанд Козовски: Има думата за предложение докладчикът на законодателната комисия др. Владимир Димчев.

Докладчик Владимир Димчев: Другарки и другари народни представители! Законодателната комисия се занима с предложението за одобряване на указите и го одобрява. Моля и Народното събрание да гласува указите.

Председател Фердинанд Козовски: Искате ли някой думата по предложението? — Няма.

Полагам на гласуване предложението.

Който е съгласен да бъдат одобрени указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 28 май до 30 октомври 1950 г., моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за амнистия.

Има думата дежурният секретар Крум Терзиев да прочете законопроекта.

Секретар Крум Терзиев: (Чете)

«МОТИВИ

към законопроекта за амнистия

Другари народни представители! За да се даде възможност на лица български граждани, които са излезли след 9 септември 1944 г. зад граница, ако не са извършили измяна, предателство или шпионство, да се завърнат в България и се отдадат на творчески труд, предлагам за разглеждане и одобрение от Народното събрание настоящия законопроект за амнистия.

Министър на правосъдието: **Р. Найденов**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за амнистия

Чл. 1. Амнистират се следните престъпления по чл. 155-а от Наказателния закон, извършени до влизането на този закон в сила:

а) излизане през границите на страната без разрешение от надлежните власти или макар и с разрешение, но не през определените за това гранични места;

б) излизане от страната на български граждани с групов паспорт и незавърщане с групата без уважителни причини;

в) незавърщане в страната в двумесечен срок от поканата на български гражданин, който е излязъл с разрешение на надлежните власти, както и

г) напускане страната без паспорт до 10 април 1948 г. (чл. 56 от отменения Закон за паспортите, пограничните билети и милиционерската контрола над чужденците).

От тази амнистия се ползват само лицата, които са се завърнали или ще се завърнат доброволно в страната най-късно до изтичането на 6 месеца от влизането на този закон в сила без да се укриват от властта и които не са извършили измяна, предателство или шпионство (глави I и II от Наказателния закон).

Чл. 2. Лицата, които се ползват от амнистията по чл. 1, се амнистират и за престъпленията: подбуждане, улесняване, подпомагане и укриване на извършители на горните деяния, а така също и за приготвяне и опит към същите.

Чл. 3. Не се ползват от амнистията по предходните членове военни лица и приравнените към тях.

Председател Фердинанд Козовски: Има думата за предложението докладчикът на законодателната комисия др. Рада Тодорова.

Докладчик Рада Тодорова: (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по законопроекта за амнистия

Комисията предлага на пленума на Народното събрание следната добавка:

На края на чл. 2 точката става запетая и се прибавят думите: «ако тези деяния са извършени преди деянията по чл. 1».

Съображения. Добавката се прави, за да се изясни, че визираните в чл. 2 деяния се амнистират, само ако са извършени от лица, които се визират в чл. 1 — които са се завърнали или ще се завърнат от чужбина — ако тези деяния са извършени преди тяхното бягство в чужбина.

Председател на законодателната комисия: Д-р Иван Пашов

Председател Фердинанд Козовски: По законопроекта са се записали следните народни представители: от парламентарната група на Българската комунистическа партия Владимир Димчев и от парламентарната група на Българския земеделски народен

Председател на законодателната комисия: Д-р Иван Пашов

Владимир Димчев: (От трибуната) Другари и другари народни представители! Представен ни е за разглеждане и одобрение законопроект за амнистия. Всеки закон за амнистия е важен политически акт. Обхватът на закона е в зависимост от много съществени обстоятелства, които са в трезвотка преди всичко от Министерския съвет.

Този законопроект се дава след навършване 6-годишнината от деветосептемврийското народно въоръжено въстание. В течение на тези 6 години нашата народна власт непрестанно се укрепява. Сега властта на Отечествения фронт е вече твърдо укрепнала и Правителството намира, че може да окаже щедростта, която дава законопроектът.

Мотивировката на законопроекта е много кратка, но е съвършено ясна. Предлага ни се да одобрим и гласуваме законопроект за амнистия за тези български граждани, цивилни лица не военни или приравнени към тях, които след 9 септември 1944 г. са излезли извън пределите на Народната република България по непозволен и незаконен начин, наказуем по чл. 155а от Наказателния закон, и които не са извършили престъпление измяна, предателство или шпионство, при условие, че са се завърнали вече в страната ни или ще се завърнат в течение на 6 месеца от обнародване на закона и не ще се крият от властта, а ще заживеят открито като редовни граждани. Тези, които живеят в страната, но се укриват от властта, които живеят в подполье, нелегално, не могат да се третират като лоялни граждани.

С предлагания ни законопроект за амнистия се цели да се даде възможност на онези граждани, забягнали във от пределите на страната ни, извършили, значи, престъпление по чл. 155а от Наказателния закон, у които обаче не са угаснали всички национални и патриотични чувства, които имат желание да станат лоялни граждани, да се завърнат в България, да заживеят мирно и почтено и се отдадат на творчески труд, на каквото се е отдал целият български народ, който с най-напънати усилия строи у нас социализъм.

Другари и другарки народни представители! 9 септември 1944 г., ден на въоръжената народна победа, премахна властта на монархофашистите, на българската буржоазия у нас и установи властта на Отечествения фронт, властта на работническата класа в съюз с широките селски и градски трудови маси и честната прогресивна интелигенция под ръководството на Българската комунистическа партия.

От така установената нова, отечественофронтowska власт не можеха да бъдат доволни смъкнатите от своето господстващо положение българска буржоазия и онези, които бяха слепи в тяхно подчинение. Те поведоха упорита борба против новата власт с надежда да могат да смъкнат властта на работниците, с желание да спъват нейното утвърждаване и да пречат на нейния всеобхватен поход. След деветосептемврийската победа класовата борба се усили, взе по-остри форми и ние сме свидетели на много процеси против организаторите на тези борби и на заговорници против нашата власт. В резултат на тези изострящи се борби мнозина недоволни от новата власт напуснаха нашата страна по незаконен път и заминаха в капиталистическите страни. Между тези, които напуснаха нашата страна, има лица, които окончателно се продадоха на чуждите империалисти, които стъпиха над своята съвест и като жалки и мръсни империалистически оръдия работят най-безсъвестно против народа ни, като разнасят най-гадни клевети против нашата страна. Такива лица, като Влада Карастоянова, Димитър Мацанкиев, Никола Долапчиев и др., не ще се върнат. Те не ни и трябва. Това са елементи окончателно загубени за нашата страна.

Но има и такива, които се увлякоха от зловонната агитация на враговете на народа ни, които могат да станат отново добри граждани, които могат да намерят у себе си достатъчно нравствени сили, за да преодолеят временното си увлечение по враговете ни, които могат съвършено спокойно да се завърнат в родината си. Такива именно граждани, които окончателно не са загубили своето национално чувство и своите патриотични чувства, които, имайки възможност да наблюдават в капиталистическите страни, в които живеят, как животът там при диктатурата на буржоазията отива непрестанно към разложение, протича при непреодолими и все по-изострящи се икономически кризи, как в тях битовият уровень на масите непрекъснато се снижава, когато в нашата Народна република се отива непрестанно към всеобхватен стопански и културен поход, се обхващат все по-силно от желанието да се завърнат в родината си и се приобщат към целия народ за изграждане на нашето светло бъдеще, на такива граждани законопроектът, който ни се предлага да одобрим и гласуваме, създава възможността да се завърнат в родината си. Нека се надяваме, че те ще се възползват от тази възможност.

Имайки предвид голямото значение на законопроекта, неговата навременност и полезност, нашата парламентарна група ще го гласува с поправката, която внесе законодателната комисия, единодушно. (Ръкопляскания)

Председател Фердинанд Козовски: Има думата народният представител др. Янко Марков.

Янко Марков: (От трибуната) Другари и другарки народни представители! След 9 септември трудещите се в нашата страна под ръководството на Българската комунистическа партия и под знамето на Отечествения фронт разгънаха невиджано строителство за икономическото издигане на страната и за изграждане основите на социализма в нашата Народна република.

Особено големи успехи за изпълнение на Петгодишния план нашият народ завоюва през 1950 г.

Въпреки продължителното засушаване и намаленото производство на електроенергия, промишлената продукция за третото тримесечие на 1950 г. се е увеличила с 14% в сравнение с 1949 г. за същото тримесечие. В своя доклад пред октомврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия др. Вълко Червенков каза: «За пръв път нашата народнодемократична държава разполага в началото на месец септември в държавните складове с такова количество храни, които са достатъчни, за да задоволят нуждите на цялата страна

за цяла година напред до нова реколта и освен това със значителен държавен резерв, който дава възможност да се решават въпросите за подобряване снабдяването на населението, за по-нататъшно разгръщане на търговията и който резерв ни гарантира от всякакви случайности.»

С невиджани темпове се развива кооперирането на трудещите се селяни. Броят на трудовите кооперативни земеделски стопанства към 15 октомври т. г. е 2.566 с 570.000 домакинства и 19.946.000 декара кооперативна земя.

Успехите на стопанското строителство у нас са ценен принос за делото на мира и дружбата между народите, за укрепването и затвърдяването на нашата народна власт.

От това огромно строителство укрепва още повече морално-политическото единство на трудещите се в нашата страна. Силата и авторитетът на нашата народна власт расте заедно с още по-силното приобщаване на всички трудещи се към делото за социалистическото преустройство на нашата родина. Нашият народ води борба за построяването на социализма, преодолявайки зловещата пропаганда на американските империалисти и обезвредявайки предателството и разрушителната дейност на техните вътрешни агенти. Чуждата пропаганда по всички начини и пътища се опитва да смуца единството на нашия народ. На тази вражеска пропаганда работническата класа в съюз с трудещите се селяни под ръководството на Българската комунистическа партия отговаря с изпълнени планове за промишлената продукция, с изпълнение на доставките, с масово навлизане в трудовите кооперативни земеделски стопанства, със срочно изпълнение на септата.

Другарки и другари народни представители! Намериха се обаче отделни български граждани, които бяха повлияни и заблудени от тази вражеска пропаганда. Подвекдани и заблуждавани от агентите на чуждите империалисти, гететовци, дамян-велчевци, трайчостовци и др., те капуснаха пределите на страната без съответни разрешения от надлежните власти. С това те извършиха престъпления спрямо своя народ, които са наказуеми по чл. 56 от отменения Закон за паспортите, пограничните билети и милиционерската контрола над чужденците до 10 април 1948 г. и по чл. 155-а от Наказателния закон. Тези заблудени наши граждани можаха в скоро време да видят «прелестите» на маршализираните страни. Те бяха разпратени по лагери, на принудителна работа, по мини при най-тежки условия на живот, голи и боси. Поставайки ги при тези тежки и непоносими условия, агентите на империалистите се опитваха да ги вербуват за шпиони и диверсанти, които да използват за своите долни цели срещу нашата родина. Разочаровани от обещания им рай, избягали от страната ни, започнаха да пишат писма до свои близки и да разказват за своето плачевно състояние. Те пишат писма и до съответните наши власти, с които молят да им се разреши да се върнат отново в България. Някои от тях се върнаха, а много други се страхуват да се завърнат, защото трябва да отговарят за незаконното напускане на страната.

С настоящия законопроект се дава амнистия на всички, които са се завърнали и които ще се завърнат най-късно 6 месеца след гласуването на Закона за амнистията, ако не са извършили измяна, предателство, шпионаж спрямо своята родина. Те ще могат да се завърнат свободно в България и да се отдадат на творчески труд. С този закон се амнистират лицата и за престъпления като: подбуждане, улесняване, подпомагане и укриване на извършители на горните деяния, ако тези деяния са извършени преди тяхното бягство в чужбина.

Не се ползват от амнистията, която се дава със законопроекта, военните и приравнените към тях лица, които са извършили престъпления по чл. 155-а от Наказателния закон, в нарушение на служебните си задължения. Не се амнистират и онези, които след своето завръщане са направили отново опит за бягство, с което още един път са показали своето вражеско отношение към нашата народна власт. Не се ползват от настоящия законопроект и вече осъдените от народните съдилища лица за опит за бягство, подбуждане, съучастие за същото престъпление, тъй като тези от тях, които заслужават, са вече помилвани.

Амнистията нашето народно Правителство не дава и няма да даде на предателите на нашия народ, които са кръвни врагове на нашата демократична държава. Нашата народна власт дава възможност да се приберат в своята родина и да се включат в трудовите условия на народа тези лица, които са били заблудени от чуждата пропаганда и които са осъзнали своята вина, като са напуснали страната, без да бъдат гонени и преследвани от някого.

Законопроектът за амнистия, внесен от народното Правителство, показва, че нашата народна власт е окончателно закрепнала и че тя не се страхува да прибере в страната онези български граждани, които в момент на заблуда са престъпили своите граждански обязанности, напуснали са по един или друг начин страната и са се обявили за невъзвръщанци.

За тези български граждани, които са осъзнали вината си спрямо своята държава и не са се въллекли в противобългарска дейност през време на пребиваването си в чужбина, законопроектът предвижда даването на безусловна амнистия. С това се подчертава разликата между нашата народна държава и буржоазно-фашистката държава преди 9 септември, която даваше условна амнистия на честни народни борци, за да ги държи в подчинение и да осуетява техните борчески прояви.

Законопроектът за амнистия, който разглеждаме, представява най-добрият отговор на долните империалистически клевети, че в България няма свобода, че не се зачитали правата на гражданите. Българската държава дава амнистия на провинените спрямо нея граждани, защото желае да им помогне да поправят вината си, да се приобщат отново към своя народ и да вземат участие в строителството на новия живот в нашата страна.

Предложеният законопроект от нашето Правителство показва коренната разлика между нашата народна власт и монархо-фашистката диктатура в Гърция, която продължава да държи по лагерите и затворите хиляди честни народни синове.

Нашето народно Правителство предлага да се даде амнистия на провинени спрямо държавата български граждани, които са напуснали незаконно страната, в същия момент, когато турските реакционери не допускат в своята страна хиляди турци, които нямат никакви провинения спрямо Турция и на които предва-рително са били дадени входни визи от турските власти. Ние не се страхуваме, че с връщането на заблудените български граждани от западните капиталистически държави, от титова фашистка Югославия, от монархофашистка Гърция, от реакционна Турция те ще вършат «пропаганда» в полза на капиталистическия «рай» в тези страни. Ние сме сигурни, че завърналите се ще разкажат за лагерите, за тормоза, за глада и мизерията, на които са били подложени в чужбина. Турските власти обаче се страхуват да приемат своите сънародници-изселници от България, защото знаят, че престъпната турска пропаганда за «турския рай» ще се разпръсне като сапунен мехур пред грозната действителност на маршализирана Турция, в която ще попаднат изселниците още първия ден на връщане в своето «мило» отечество.

Другари и другари народни представители! Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз одобрява внесенния законопроект за амнистия и ще гласува единодушно за неговото приемане. (Ръкопляскания)

Председател Фердинанд Козовски: По законопроекта други записани няма.

Другарю министър на правосъдието!

Министър Ради Найденов: Нямам нищо.

Председател Фердинанд Козовски: Съгласно чл. 14 от правилника. Събранието решава дали законопроектът да бъде гласуван изцяло или член по член.

Бюрото предлага, законопроектът да бъде гласуван изцяло. Има ли друго предложение? — Няма.

Полагам на гласуване предложението на Бюрото, законопроектът да бъде гласуван изцяло. Който е съгласен с това предложение, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Полагам на гласуване законопроекта за амнистия. Който от другарите и другарките народни представители е съгласен да бъде приет този законопроект с добавката, предложена от законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка трета от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за народната просвета.

Има думата дежурният секретар Георги Арачийски да прочете законопроекта.

Секретар Георги Арачийски: (Чете)

«МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на Закона за народната просвета

Другарки и другари народни представители! С този законопроект се предлагат някои изменения и допълнения в сега действащия Закон за народната просвета от 1948 година, тъй като досегашната двегодишна практика в приложението на закона е показала, че някои положения в същия се нуждаят от уточняване.

Изменението на чл. 14 е продиктувано от нуждата да се засили контролът на Министерството на народната просвета не само върху лицата, които преподават частни уроци по каквито и да е специалности, но така също и върху всички видове дневни и вечерни курсове по общообразователните, художествените и техническите предмети и специалности, каквито курсове напоследък се откриват под ведомството на някои учреждения и предприятия с цел да повишат квалификацията или да преквалифицират своите кадри съобразно нуждите на социалистическото строителство. Всички тези курсове трябва да се снабдяват с позволително от Министерството на народната просвета, което чрез това има възможност да проследява тяхната работа и да преценява доколко тя е на нужната висота с оглед поставената на даден курс задача.

Изключение от задължението да се снабдяват с позволително се прави само за курсовете, организирани от обществени, политически и професионални организации за обществена, политическа и професионална просвета. Последните не подлежат на контрол от страна на Министерството на народната просвета.

Във връзка с изменението на чл. 14 се изменя съответно и чл. 125 от закона, който съдържа санкцията за нарушаване

на задължението, курсовете и частните учители да се снабдяват с позволително. Вместо глоба в петорен размер на следната се такса, както е досега, в законопроекта се предвижда глоба в размер от 5.000 до 25.000 лв., като се събира и самата такса. Ново е и това, че наказателното постановление за глобата ще може да се обжалва, докато сега то не подлежи на обжалване. С това се дава възможност на нарушителя да потърси съдебна защита чрез отменяване на издаденото срещу него наказателно постановление.

Във връзка с извършената през 1949 година административна реформа със създаването на окръзи и окръжни народни съвети, които поемат съответни функции и в областта на учебното дело, като улесняват връзката на централната училищна власт и службите «Народна просвета» по места, се налага изменение на чл. 25 от закона.

Понеже окръжните и околийските началници на отдели, отделения и служби «Народна просвета» ще изпълняват важни функции в областта на учебното дело, те трябва да бъдат органи както на Министерството на народната просвета, така и на управите на съответните народни съвети. От това произтича необходимостта да бъдат назначавани, премествани и уволнявани по предложение на съответните окръжни народни съвети със заповед на управата на съответния окръжен или околийски народен съвет, само след предварителното одобрение на министъра на народната просвета, което се вписва в заповедта на управата.

Така се създават условия за тясно сътрудничество между Министерството на народната просвета и народните съвети в подбора на лицата за окръжни и околийски началници на отдели, отделения и служби «Народна просвета», което несъмнено ще повиши авторитета на тези важни просветни органи.

Ново в законопроекта е подреждането на директорите, учителите и помощния персонал във всички видове и степени училища и учебно-възпитателни заведения, подведомствени на Министерството на народната просвета.

Докато досега учителите в средните общообразователни училища, в педагогическите училища и отдели и в професионалните гимназии и практическите училища се подреждат от Министерството на народната просвета, в бъдеще тяхното подреждане ще се извършва от управите на окръжните народни съвети, а министърът на народната просвета или упълномощено от него лице ще назначава, премества и уволнява само директорите и завучите (завеждащи учебната част) в училищата и институтите над основното училище, директорите и учителите в училищата за деца с телесни или душевни недостатъци и в кадровите курсове и институти.

С това се разширяват правата на окръжните народни съвети и се създава авторитет на средните общообразователни училища и педагогическите училища и отдели, професионалните гимназии и практическите училища една по-тясна връзка, каквато досега не е съществувала.

Във връзка с личната отговорност, която носят директорите за добрата организация на учебно-възпитателната работа в поверените им училища и за доброто администриране на същите, в законопроекта се предвижда правата на директорите при подреждане на работещия под непосредствения им контрол помощен персонал да се разширят, като бъде предоставено на директорите да назначават, преместват и уволняват възпитателите в обществения при училищата, секретарите, деловодителите, домакинните, писарите, огнярите, прислужниците и др. след одобрение от управата на съответния градски или селски общински народен съвет. С това се укрепва служебният авторитет на директорите и се засилва контролната им власт върху помощния персонал в училищата.

Предлага се: чл. 47, ал. I — относно задължителните седмични часове на директорите на прогимназии и основни училища, чл. 64, алинея I, II и III — относно задължителните седмични часове на директорите и завучите в средните общообразователни училища, чл. 67 — относно броя на паралелките в една гимназия и броя на учениците в паралелка, чл. 101 — относно задължителните седмични часове на директорите на професионалните гимназии и чл. 112, ал. III — относно задължителните седмични часове на директорите на учителските институти — всички тези членове да се отменят, като съответната материя се уреди по-гъвкаво в съответните правилници.

Отменя се също и чл. 106, тъй като се оказа прекалено строго и непедагогично да се лишават от правото да следват даден вид професионална гимназия онези ученици от началния клас, които са показали в края на учебната година слаб успех по практика или по три и повече предмети, а във вечерните професионални гимназии — по практика и по два и повече предмети.

Понеже се касае за ученици от началния — IV клас на професионална гимназия с не винаги правилна ориентация, добре е да се даде възможност на такива ученици да повтарят класа, а не да губят право да следват в съответния вид професионална гимназия.

Моля да одобрите предложенията на вниманието ви законопроекта, като го гласувате.

София, 7 октомври 1950 г.

Министър на народната просвета: Д-р К. Драмалиев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на Закона за народната просвета

§ 1. Чл. 14 се изменя така:

«Всички дневни и вечерни курсове по общообразователните, художествените и техническите предмети и специалности се откриват с позволително от Министерството на народната просвета по правилник, одобрен от министъра.

Курсове, организирани от обществени, политически и професионални организации за обществена, политическа и професионална просвета, се освобождават от задължението да се снабдят с позволително от Министерството на народната просвета.

Лица, които преподават уроци по каквито и да е специалности в курсове или на частни лица, са длъжни да се снабдят с позволително при условията на правилник, одобрен от министъра на народната просвета.

За неизпълнение на задължението по предходните алинеи на нарушителя се съставя акт от органи на Министерството на народната просвета или от финансовите органи и срещу него се издава наказателно постановление за глоба. Глобата се събира в петорен размер на таксата за откриване на курс или издаване с позволително за преподаване на частни уроци, като се събира и самата такса.»

§ 2. Чл. 25 се изменя така:

«Окръжните и околийските началници на отдели, отделения и служби «Народна просвета» са органи на Министерството на народната просвета и на управите на съответните народни съвети. Те се назначават, преместват и уволняват от министъра на народната просвета по предложение на съответните окръжни народни съвети.

Окръжните и околийските началници на отдели, отделения и служби «Народна просвета» ръководят и контролират всички видове и степени училища и учебно-възпитателни заведения, подведомствени на Министерството на народната просвета, а в педагогическо, методическо и идейно-възпитателно отношение училищата и учебно-възпитателните заведения и под други ведомства, без висшите учебни заведения, в територията на окръга, съответно на поверената им околия, по правилник, одобрен от министъра на народната просвета.»

§ 3. След чл. 25-а се прибавя нов чл. 25 б:

«Чл. 25-б. Подреждането (назначаване, преместване и уволняване) на директорите и учителите във всички видове и степени училища и учебно-възпитателни заведения, подведомствени на Министерството на народната просвета, се извършва по специални правилници, одобрени от министъра на народната просвета.

При липса на кандидати редовни учители министърът на народната просвета може да назначава временно — до заместване с редовни — и нередовни учители.

Отчетниците на основните и средните училища с II класа — от I до XI клас — се назначават, преместват и уволняват от управите на околийските и градските, подчинени на съответните окръжни народни съвети по предложение на съответния директор на училището и по доклад на съответния началник на отдел (отделение, служба) «Народна просвета».

Помощният персонал (прислужници, писари, деловодители, огняри и др.) се назначават, преместват и уволняват от директора на съответното училище.

Библиотекарите на училищните библиотеки в основните и средните училища, както и домакинните в училищата се назначават, преместват и уволняват от околийските началници на отдели (отделения, служби) народна просвета по предложение на съответния училищен директор.»

§ 4. Чл. 47, ал. I се отменя.

§ 5. Чл. 64, ал. I, II и III се отменят.

§ 6. Чл. 67 се отменя.

§ 7. Чл. 101 се отменя.

§ 8. Чл. 112, ал. III се отменя.

§ 9. Навсякъде в Закона за народната просвета думите «градски, приравнени на околийските народни съвети» се заменят с думите «градските, подчинени на съответните окръжни народни съвети».

Председател Фердинанд Козовски: Думата има за предложение докладчикът на законодателната комисия, народният представител Манол Дичев.

Докладчик Манол Дичев: (Чете)

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия при Народното събрание по законопроекта за изменение и допълнение на Закона за народната просвета

1. В § 1, алинея втора, последните думи «от Министерството на народната просвета» да се заличат.

В същия параграф алинея четвърта да се заличи.

Съображения. Заличаването на крайните думи в алинея втора се налага поради обстоятелството, че те са излишни,

тъй като в алинея първа е казано, че позволителното се издава от Министерството на народната просвета.

Заличаването на четвъртата алинея се налага поради обстоятелството, че същата материя следва да се уреди към съответния текст на закона, а именно чрез изменение и допълнение на чл. 125, за което се прави по-долу предложение.

2. В § 2 алинея първа да се прередактира така:

«Окръжните и околийските началници на отдели, отделения и служби «Народна просвета» са органи на Министерството на народната просвета и на управите на съответните народни съвети. Тяхното назначаване, преместване и уволняване става по предложение на съответните окръжни народни съвети със заповед на управата на съответния окръжен или околийски народен съвет само след предварителното одобрение на министъра на народната просвета, което се вписва в заповедта на управата.»

Съображения. Предложената нова редакция, с която се прави изменение на алинея първа на § 2, се налага, за да се съгласува Законът за народната просвета със Закона на народните съвети по назначаването, преместването и уволняването на окръжните и околийски началници на отдели, отделения и служби «Народна просвета». С новата редакция се предвижда съгласуваност между управите на съответните народни съвети и Министерството на народната просвета при назначаването, преместването и уволняването на въпросните лица.

3. § 3, с който се създава нов чл. 25-б, да се прередактира така:

«Чл. 25-б. Подреждането (назначаване, преместване и уволняване) на директорите и учителите във всички видове и степени училища и учебно-възпитателни заведения, подведомствени на Министерството на народната просвета, както и на помощния персонал, се извършва както следва:

1. От министъра на народната просвета или упълномощено от него лице: а) директорите и завучите в училищата и институтите над основното училище и б) директорите и учителите в училищата за деца с телесни или душевни недостатъци и в калровите курсове и институти.

2. От управите на окръжните народни съвети — учителите в средните общообразователни училища, в педагогическите училища и отдели и в професионалните гимназии и практическите училища.

3. Ст управите на околийските народни съвети — директорите и учителите в детските градини и в началните и основните училища и общежитията към тях.

4. От директорите на съответните училища — помощния персонал (секретари, деловодители, домакини, писари, огняри, прислужници, възпитатели в общежитията и др.), след одобрение от управата на съответния градски или селски общински народен съвет.

Подреждането на директорския, учителския и помощен персонал се извършва по специален правилник, одобрен от министъра на народната просвета, като се вземе мнението на отдел «Организационно-инструкторски за управите на народните съвети при Министерския съвет.»

Съображения. Новата редакция на чл. 25-б се предлага по съображенията, изложени в предходната точка. С нея се конкретизират точно функциите на министъра на народната просвета, на управите на съответните народни съвети и на директорите на съответните училища относно назначаването, преместването и уволняването на директорския, учителския и останалия персонал към училищата.

4. След § 7 да се постави нов § 8 със следния текст:

«Чл. 106 се отменя.»

Съображения. Отменяването на този текст от закона се налага с оглед изравняването на правата на учениците от професионалните гимназии и училища с тези от общообразователните. Практиката е показала, че е несправедливо и неправилно учениците в началния клас, показали слаб успех, да губят право да повтарят класа, тъй като същите, идващи за пръв път в гимназията или училището, докато се ориентират в новата обстановка и занимания, може съвсем случайно да покажат слаб успех, който впоследствие да могат да изменят.

5. След § 8, нов § 9, да се прибави нов § 10 със следния текст:

«Чл. 125 се изменя така:

За неизпълнение на задължението по чл. 14 на нарушителя се съставя акт от органи на Министерството на народната просвета или от финансовите органи. Въз основа на акта се издава наказателно постановление от министъра на народната просвета или упълномощено от него лице за глоба в размер от 5.000 до 25.000 лв., като се събира и самата такса. Събирането на таксата и глобата става по реда на Закона за събиране на данъците и други държавни вземания. Наказателното постановление може да се обжалва по реда на книга VI, глава V, от Закона за наказателното съдопроизводство.»

Съображения. Предложеният нов текст за изменение на чл. 125 представлява възпроизвеждане на алинея четвърта от § 1 на законопроекта със съответното й прередактиране. Така предложеният текст конкретизира както размера на глобата,

така и органите, които ще я налагат, и начина, по който тя може да бъде обжалвана.

6. § 10 става § 11.

Председател на законодателната комисия: **Д-р Ив. Пашов»**

Председател Фердинанд Козовски: По законопроекта са записани следните народни представители: от името на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз — народният представител Иван Куршумов и от името на парламентарната група на Българската комунистическа партия — народният представител Демир Янев.

Думата има др. Куршумов.

Иван Куршумов: Другари и другарки народни представители! На 9 септември 1944 г. отечественофронтовското правителство у нас завари в наследство една учебно-възпитателна система с педагогическа, дидактическа и научна книжнина, напоена с фашистка идеология и отрова, чрез която в продължение на десетки години се насаждаха реакционни и погрешни възгледи и схващания. Всред учащата се младеж във всички степени и видове училища.

9 септември тури край на тази пагубна просветна политика и сложи началото на дълбоки преобразования в нашия обществен, политически, стопански и културно-просветен живот.

Оттогава до днес изтекоха повече от шест години на ново народнодемократическо и социалистическо преобразование, през което време нашето училище, използвайки опита на СССР, направи значителни усилия и постигна значителни успехи в преустройството на учебното дело в народнодемократичен и социалистически дух.

Така например с изменение на Закона за народната просвета от м. декември 1945 г. с новия закон от месец септември 1948 г. и с издадените правилници за отделните степени и видове училища учебно-възпитателната система в нашите училища се постави на правилни и здрави прогресивни начала, отговарящи на народнодемократичното и социалистическо развитие на нашата страна.

Като израз обаче на голям интерес и внимание към учебното дело у нас е постановлението на Министерския съвет, на Централния комитет на Българската комунистическа партия и Националния съвет на Отечествения фронт от месец август 1949 г. за състоянието и задачите на народната просвета, с което се даде голяма оценка за ролята на народната просвета за създаване социалистическа интелигенция, необходима за успешното завършване на социалистическото строителство у нас.

С това от историческо значение за народната просвета поставено учебното дело у нас стана общонародно дело.

През този период цялата стара фашизирана педагогическа и научна книжнина се замени с нова такава, с прогресивно-демократичен и социалистически дух и съдържание, осигуряваща изграждането и оформяването на здрав научен мироглед и социалистическо възпитание на учащите се във всички степени и видове училища.

Откриха се най-големи възможности за учителството да вземе дейно участие в изграждането на великото социалистическо дело чрез училището, даде се възможност на действително прогресивното учителство да стане истински ръководител на учебното дело, даде се на по-голямата част от онова учителство, което беше станало неволна жертва на фашисткото и реакционно влияние в училищата, да положи усилия и грижи, за да се освободи напълно от това лошо минало, да изтръгне корените на тази отрова из себе си, да разбере смисъла и значението на станалата на 9 септември дълбока промяна в нашия обществен-политически живот, да се убеди, че тази промяна не е случайна и връщане назад няма, да се въоръжи с новите прогресивни народнодемократически и социалистически разбирания за ролята и задачите на учебното дело и да насочи своите усилия в служба на народа.

Едновременно с това оръдията на фашистките теории, които оказваха погрешно и зловредно влияние върху учащите се, бяха отстранени от учебното дело и се отне възможността им да продължават това пагубно влияние.

Като резултат на всичко това се създадоха широки възможности на синовете и дъщерите на трудещите се от града и селото да посещават всички общообразователни и други училища, за да получат истинска прогресивна наука и да станат годни за новото строителство у нас.

Другари и другарки! В Закона за народната просвета като основна задача на нашите училища е поставена тази: да полага особени грижи и усилия за научната подготовка и за правилното идейно възпитание на учащата се младеж, за да може отечественофронтовската власт да черпи кадри, които смело са прегърнали новото, което се строи, и са станали годни строители на новото социалистическо строителство у нас.

За да изпълним тази основна задача и да отговорим на нуждите на новото време, нашата образователна система трябва да бъде гъвкава и да държи сметка за постоянно изменящите се и изникващи нови форми и нужди на нашия живот, а нашата общественост да се интересува живо и непрекъснато от въпросите за образованието и възпитанието на подрастващото поколение и да подпомага дейно учебното дело във всички негови начинания.

Разделянето на страната ни на окръзи и избирането на окръжни народни съвети през изтеклата 1949 г. допринесе извънредно много за укрепването на народнодемократическата ни власт.

Съгласно чл. 7 от Закона за народните съвети последните разрешават на своята територия всички въпроси от местно териториално значение и осъществяват задачите от общодържавно значение.

Този член от закона се прилага все по-успешно от селски, градски и околийски народни съвети, наред с всички въпроси, и по отношение на учебното дело, което обаче не е още достатъчно обхванато и от окръжните народни съвети. Последните не са поели още изцяло онези функции из областта на учебното дело, които по закона са тяхна компетенция, които ще разширят техните права и ще ги направят истински ръководители на учебното дело в окръга.

Ето защо предложеният законопроект за изменение и допълнение на чл. 25 от Закона за народната просвета с оглед окръжните народни съвети да подкрепят учителския персонал в средните общообразователни училища, в педагогическите училища и отдели и в професионалните гимназии и практически училища, който досега се подкрепяше от Министерството на народната просвета, запълва една празнота в дейността на окръжните народни съвети.

По този начин окръжните народни съвети ще увеличат своите грижи и внимание към всички гореизброени училища в територията на окръга, ще се създадат непосредствени ежедневни връзки между тях, ще се повиши, както се казва в мотивите към законопроекта, авторитетът на съветите и на просветните органи към тях и ще се внесе значително подобряване на цялостната работа на учебното дело в нашата страна.

Все с оглед на подобряване учебно-възпитателната работа във всички училища, в законопроекта се предлага разширяване правата на директорите на същите относно подреждане на помощния административен персонал и увеличаване тяхната лична отговорност. Предлага се изменение на Закона за задължителните седмични часове на директорите и заучителите при основните училища, при средните общообразователни училища, при професионалните гимназии и учителските институти, чието уреждане да стане в съответни правилници. Предлага се също така и да се даде възможност на учениците от началния четвърти клас на професионалните гимназии, получили слаб успех в края на учебната година по практика или по три и повече предмети, да повтарят класа, а не както бе досега — да губят право на следване в съответния вид професионална гимназия.

Тези предложения са в духа на Закона за народните съвети и на Закона за народната просвета и се явяват навремени.

Другарки и другари! Наред с внесените предложения за изменение и допълнение на някои членове от съществуващия сега Закон за народната просвета, с които се внася подобрене на учебно-възпитателната и административната работа в съответните степени и видове училища, се прави предложение и за изменение на членове 14 и 125 от същия закон, с които се цели уреждането на положението относно всички видове дневни и вечерни курсове по общообразователните, художествените и техническите предмети и специалности, които се откриват от учреждения и предприятия за повишаване квалификацията и общото културно ниво на своите кадри, с оглед нуждите на социалистическото строителство.

С това предложение се цели уреждане положението и на всички лица, които предават частни уроци или стават лектори в курсове с оглед да се засили контролът на Министерството на народната просвета както върху тяхната работа като преподаватели, тъй и върху посочените курсове относно степента и висотата на познанията, които се дават с оглед на поставената на даден курс задача.

Това се прави, за да се засили бдителността и да не се допуска безконтролна работа в тези курсове, а да се прави редовна преценка за тяхната работа и се направляват те правилно.

Това изменение е в реда и в духа на редицата мерки, които нашата народна власт взема, за да се даде възможност на трудещите се в нашата страна, заети в производството, да повишат и разширят професионалните си познания и сръчност и станат годни кадри в строителството на социализма у нас.

Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз одобрява внесенния законопроект и ще гласува за него. (Ръкопляскания)

Председател Фердинанд Козовски: Има думата народният представител Демир Янев.

Демир Янев: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Пред нас се представя за разглеждане законопроектът за изменение и допълнение на Закона за народната просвета. С този законопроект се предлагат някои изменения и допълнения в сега действащия Закон за народната просвета от 1948 г., за да се уточнят някои положения в него съобразно създадените нови форми на образователна дейност, реорганизацията в службите на просветното ведомство след изграждането на окръжните и околийските народни съвети и опита от досегашното приложение на закона.

Първо, по усиляването на контрола над курсовете и частните преподаватели. Усиленото социалистическо строителство в страната през последните две години наложи остро нуждата от под-

готовка на кадри със задоволителна обща култура и добра професионална квалификация. «На работническата класа, на социализма са нужни образовани хора» — учи др. Сталин. Необходимо стана да се ликвидира в кратък срок неграмотността и малограмотността, културната и техническата изостаналост сред работниците и другите трудещи се, да се повиши квалификацията на кадрите, да се преквалифицират някои от тях, да се изкоренят старите буржоазни и дребнобуржоазни навици, да се внедрява социалистическа съзнателност и ново отношение към труда и народната държава. За голяма част от трудещите се, лишени до 9 септември от възможността да се учат, това не може да се осъществи в редовните учебни заведения. Затова Правителството, общественото-политическите и професионалните организации, редица предприятия и учреждения създадоха широка мрежа от общообразователни и специални курсове, разшири се използването на частни уроци по разни специалности. Увеличеният брой на курсовете, търсенето на преподаватели открива възможност за пласирането на неподготвени и недобросъвестни хора, които биха изкористили жаждата за знания у работниците, или пък враждебни елементи под благовидния предлог на преподаване уроци или уреждане на курсове биха се опитали да провеждат противонародна дейност.

С изменението на чл. 14 се цели да се засили контролът на Министерството на народната просвета не само върху лицата, които преподават частни уроци, но и върху всички дневни и вечерни курсове по общообразователните, художествените и техническите предмети и специалности. Всички тези курсове се откриват с позволение от Министерството на народната просвета. Това дава възможност да се проверява тяхната работа и се преценява разрешава ли се резултатно поставената задача.

Не се изисква позволение за курсове, организирани от общественото-политически и професионални организации за обществена, политическа и професионална просвета. Обществено-политическият контрол, упражняван от самите организации, е достатъчна гаранция за качеството на тяхната работа.

Във връзка с изменението на чл. 14 се предлага да се измени и чл. 125, определящ санкциите за нарушение задължението при организиране на курсове и преподаването на частни уроци, да се взема позволение. Вместо глоба в петорен размер на следващата се такса, както е досега, в законопроекта се предвижда глоба от 5000 до 25000 лв., като се събира и самата такса. Събирането на таксата и глобата става по реда на Закона за събиране на данъците и други държавни вземания. Наказателното постановление може да се обжалва.

Предложеният нов текст на чл. 125 конкретизира размера на глобата, определя органите, които я налагат, и начина за обжалване.

Тези изменения внасят по-голяма яснота и точност в закона и осигуряват правилно развитие на мероприятията за създаване кадри за социалистическото строителство, за квалификация и преквалификация.

Вторият дял изменения и допълнения се отнася до функциите на отделите, отделенията и службите «Народна просвета» при окръжните и околийските народни съвети и подреждането на учителите и работниците по просветата. Тези допълнения към чл. 25 от досегашния закон се налагат поради създаването на нови административни единици — окръжните и околийските народни съвети със съответните служби на народната просвета. Поемането от народните съвети ръководството и контрола на всички видове и степени училища и учебно-възпитателни заведения под ведомството на Министерството на народната просвета, а в педагогическо, методическо и идейно-политическо отношение училищата и учебно-възпитателните заведения и по другите ведомства на територията на окръга или околията, без висшите учебни заведения, създава единство на ръководството, което е важно условие за тяхната успешна работа. Тъй като началниците на отдели, отделения и служби «Народна просвета» при окръжните и околийските народни съвети са едновременно органи на Министерството на народната просвета и на управите на съответните народни съвети и изпълняват важни функции в областта на учебното дело, в законопроекта се предвижда назначаванията, преместванията и уволняванията да стават съгласувано между Министерството на народната просвета и народните съвети. По този начин се осъществява желаното сътрудничество между централното управление и местните органи. Това ще предпази някои съвети от издигането на неудачни началници и от дейност, продиктувана от местни съображения, и ще осигури провеждането на единната просветна политика на народното Правителство.

С прибавянето на нов чл. 25б се урежда по нов начин назначаването, преместването и уволняването на директорите и учителите във всички видове и степени училища и учебно-възпитателни заведения под ведомството на народната просвета.

Досега учителите в средните общообразователни училища, в педагогическите училища и отдели, в професионалните гимназии и практическите училища се подкрепят от Министерството на народната просвета. Занапред тяхното подреждане ще се извършва от управите на окръжните народни съвети. Министерът на народната просвета или упълномощено от него

лица ще назначава, премества и уволнява само директорите и завучите — завеждащи учебната част — в училищата и институтите над основното училище, директорите и учителите в училищата за деца с телесни или душевни недостатъци и в кадровите курсове и институти.

С прехвърлянето функциите за подреждане учителите, в средните общообразователни и професионални училища, в педагогическите училища и отдели и професионалните гимназии и практически училища от министерството върху окръжните народни съвети не само се разширяват правата на съветите, но се създават условия за по-непосредствено и повседневно ръководство и контрол над тези важни учебни заведения. От друга страна централното управление, министерството, се облекчава от много текущи преписки по подреждането на учителския персонал и добива по-голяма възможност да съсредоточи вниманието си върху основните просветни въпроси и да подобри методите на общото ръководство.

Със запазването правото за назначаване на директорите, завучите и ръководителите на специалните училища и институти от министерството се обезпечават по-целесъобразно използване в национален мащаб на най-квалифицираните кадри от просветното ведомство.

Управите на околните народни съвети ще подреждат директорите и учителите в детските градини и в началните и основни училища и общежитията към тях.

С предлагания законопроект се разширяват правата на директорите, като им се предоставя да назначават, преместват и уволняват възпитателите в общежитията при училищата и другия помощен персонал.

С това се укрепва служебният авторитет на директорите и се засилва контролната им власт над помощния персонал в училищата съответно на личната отговорност, която носят за организацията на учебно-възпитателната работа.

Трети дял изменения се отнасят до задължителните седмични часове на директорите на прогимназии и основни училища, на директорите и завучите в средните общообразователни училища, на директорите на професионалните гимназии, на директорите на учителските институти и относително броя на паралелките в една гимназия и броя на учениците в паралелка, предлага се членовете, които уреждат тая материя, да бъдат отменени, като съответната материя се уреди по-гъвкаво в съответните правилници, което е абсолютно наложително.

Предложението на законодателната комисия да се отмени чл. 106 от досегашния закон е напълно оправдателно. Досегашният чл. 106 лишава от правото да следват даден вид професионална гимназия онези ученици, които в началния клас са показали слаб успех по практика или по три и повече предмети, а във вечерните професионални гимназии — по практика и по два или повече предмети. Това ограничение в досегашния закон се оказва прекалено строго и непедагогично. Децата постъпват в четвърти клас с неустановена професионална ориентация; новата обстановка често ги обърква и смущава на първо време и те показват слаб успех, който не винаги е мерило за техните способности и възможности. Много от тези деца, като повторят класа, се окопитват, усвояват добре материала и стават добри ученици. С отменяването на чл. 106 се премахва и една несправедливост, която поставяше професионалните учи-

лица в по-неизгодно положение от общообразователите, за които повторянето на класа е позволено.

Другарки и другари! От името на парламентарната група на Българската комунистическа партия, която приема законопроекта и ще го гласува, моля да се приемат предложените изменения и допълнения на Закона за народната просвета. Предвид на това обаче, че от Министерството на народната просвета е постъпило ново предложение за изменение и допълнение на закона относно ликвидиране на неграмотността, наследена от фашисткото минало, веред част от населението, заслужава да се обърне въпросът не е ли целесъобразно да се включат в закона и известни постановления по ликвидация на неграмотността.

С предлаганите изменения и допълнения на Закона за народната просвета този закон ще отговори още по-пълно на нуждите на социалистическото строителство и ще осигури по-големи възможности за развитието на народната просвета, за подготовката на високо образование, усвоили марксизма-ленинизма, възпитани в социалистически дух кадри, способни да преодоляват със сталинска мъдрост и твърдост всякакви трудности и пречки и да се справят с всички задачи, които Партията и Правителството и нашият любим ръководител др. Вълко Червенков им поставят. (Ръкопляскания)

Председател Фердинанд Козовски: Други записани по законопроекта няма.

Другари и другарки! Съгласно чл. 14 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание Събранието решава дали един законопроект да бъде гласуван изцяло или член по член. Бюрото на Народното събрание предлага разглежданият законопроект да бъде гласуван изцяло. Има ли друго предложение? — Няма.

Полагам на гласуване.

Който е съгласен с законопроектът за изменение и допълнение на Закона за народната просвета да бъде гласуван изцяло, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Полагам на гласуване законопроекта.

Който от народните представители е съгласен да бъде приет законопроектът за изменение и допълнение на Закона за народната просвета заедно с поправките, предложени от законодателната комисия, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

С това дневният ред на днешното заседание е изчерпан.

Бюрото на Народното събрание предлага идното заседание на Събранието да се състои в четвъртък, 2 ноември, 15 часа, при следния дневен ред:

1. Законопроект за изменение на Закона за българското гражданство.

2. Законопроект за техническите заведения и уредби и

3. Законопроект за създаване на фонд за творческо подпомагане на работници по изкуството.

Има ли други предложения? — Няма.

Който е съгласен с докладвания дневен ред за утрешното заседание, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигам заседанието.

/Вдигнато в 16 ч. 30 м./

Председател: **ФЕРДИНАНД КОЗОВСКИ**

Секретари: **КРУМ ТЕРЗИЕВ**
ГЕОРГИ АРАЧИНСКИ

Началник на Стенографското отделение: **ВЕСЕЛИН ИОНКОВ**